

Рогожин С. С.,

студент 4-го курсу

Навчально-наукового гуманітарного інституту

Таврійського національного університету

імені В. І. Вернадського

Шаповалова А. М.,

кандидат політичних наук, доцент,

доцент кафедри філософії та історії

Навчально-наукового гуманітарного інституту

Таврійського національного університету

імені В. І. Вернадського

ПОЛІТИКА ГІТЛЕРІВСЬКОГО ГОЛОКОСТУ НА ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ УКРАЇНИ ЯК ЗРАЗОК ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ АНТИУКРАЇНСЬКОГО ГЕНОЦИДУ СУЧАСНИМИ РОСІЙСЬКИМИ ОКУПАНТАМИ

На сьогодні тема голокосту є актуальною, оскільки висвітлює ту людиноненависницьку та загарбницьку політику яку проводили нацистські окупанти на теренах України під час Другої Світової війни. Голокост є злочином проти всього людського: під політику фактичного геноциду у тій чи іншій мірі підпадали всі народи, які вважалися нижчими за так званих «арійців».

Проте слід констатувати, що передумови формування антисемітських настроїв, які призвели до проведення цієї жахливої політики по відношенню до євреїв, ромів та інших народів в де якій мірі схожі на дій російських окупантів на тимчасово окупованих територіях України (наприклад, в тимчасово окупованому Криму це дії російських загарбників по відношенню до кримли та інших корінних народів).

Важливим фактором, який потрібно згадати є і те, що в 20-х – початку 30 роках Німеччина переживала глибоку кризу: виснажена після Першої світової війни, країна виплачувала репарації державам-переможцям, а німецьке суспільство намагалось зрозуміти чому так вийшло. Важливо також і те, що в Німеччині почали піднімати голову найрадикальніші політичні групи, серед яких були нацисти і комуністи.

Ми вважаємо, що гра на почуттях збіднілого після економічної кризи народу, популізм і реваншизм політиків, бажання знайти примарного «внутрішнього ворога», який був винен у всіх бідах німецького народу дозволило прийти до влади нацистам. Підкреслимо,

що нацисти опираючись на расову теорію та ідею «чистоти арійської крові» впровадили антисемітську політику, від якої постраждали мільйони невинних людей по всій Європі та в Україні.

Варто відмітити, що нацистські ідеологи продовжили розробку расової теорії, яка розглядала історію людства в розрізі боротьби між «вищими» та «нижчими» расами. Наголос у цій теорії робився на антисемітизмі. Наприклад, вони активно посилювалися на так звані «Протоколи засідань Всесвітнього союзу франкмасонів і сіонських мудреців» – збірку сфальсифікованих текстів, яку публікатори представляли в якості доказу всесвітньої єврейської змови. Важливе також і те, що цю збірку текстів було створено в Російській імперії таємною поліцією з метою перенести відповідальність за політичні й соціальні проблеми в імперії на єврейські громади [5].

Необхідно констатувати, що ідеологія російських чорносотенців по відношенню до євреїв через її популяризацію нацистськими пропагандистами вплинула на погляди більшості німців, які сприймали ці фальсифіковані тексти за справжні завдяки масованій антисемітській пропаганді, хоча в самій Росії вони, за виключенням монархістських кіл, не набули широкої популярності на початку ХХ століття.

Варто зазначити, що Адольф Гітлер постав головним ініціатором політики голокосту, але він був не єдиним: Герман Герінг, Генріх Гімлер, Райнгард Гейдріх, Адольф Ейхман та інші високопоставлені функціонери НСДАП проклали шлях до геноциду [6]. Означимо, що значна частина німців та громадян держав-сателітів Рейху приймала участь у реалізації тих чи інших аспектів Голокосту й без їхньої участі геноцид в Європі був би неможливим. Нацистські лідери при реалізації Голокосту спиралися на державні установи Реху, псевдогромадські пронацистські організації та Вермахт. Навіть прості німці також брали участь у проведенні антисемітської політики різними способами: раділи коли євреїв били або принижували, засуджували євреїв у непокорі расистським законам і правилам. Багато німців купували, забирали або грабували речі та майно своїх сусідів-євреїв. Участь цих німців у реалізації антисемітської політики, серед інших факторів, була мотивована ентузіазмом, кар'єризмом, страхом, жадібністю, власними інтересами, антисемітизмом та політичними ідеалами. На жаль, сьогодні ми бачимо таке ж ставлення більшості росіян до українців: вони так само не проти щоб окупанти везли в Росію награване а кожен обстріл громадської інфраструктури зустрічають з оплесками.

Після вторгнення нацистських військ на територію СРСР 22 червня 1941 року нацисти почали впроваджувати політику винищення й на теренах України, так само як проводили геноцид і в інших окупованих та підконтрольних державах. На момент нападу Німеччини на СРСР

Україна мала найбільше єврейське населення в Європі – 2,7 мільйона осіб. Айнзатцгрупи С (Північ) та D (Чорноморське узбережжя) проводили масові розстріли євреїв та всіх потенційно нелояльних до окупаційної влади. Нацистське командування вважало війну з СРСР особливою, ідеологічною війною, тож на його думку в цій війні дотримуватись правил міжнародного воєнного права було непотрібно. Також за принципом расової диференціації, яким Німеччина керувалася від 1933 року, українців, як і решту слов'ян, було визнано «недолюдьми», які мали служити арійцям, а євреї, цигани/роми, хворі люди з психічними розладами, неповносправні мали бути винищені.

В червні 1941 року увійшовши до Львова, окупанти організували антиєврейський погром, в якому загинули та були пораненими декілька сотень євреїв, але в основному їх планомірним знищенням займались самі нацисти, а не місцеве населення [2, с. 23].

Тільки за 5 липня 1941 року нацисти на окупованій території України стратили більше 2000 євреїв. В окупованих містах нацистська влада створювала гетто для утримання єврейського населення. Це були квартали на околицях міста, оточені колючим дротом. Вилучивши у євреїв усі цінності шляхом конфіскацій та податків, нацисти згодом знищували мешканців гетто. Німецька адміністрація під страхом смерті заборонила місцевому населенню годувати, переховувати і в будь-який інший спосіб допомагати євреям, навіть навпаки, заохочувала місцевий маргінес на злочини проти євреїв і дозволяла грабувати гетто, вбивства, згвалтування і при цьому все це не каралося. Варто відмітити, що нацисти також звозили в Українці єврейське населення з Угорщини та Румунії для його знищення. Євреїв Буковини і Бесарабії депортували на схід до смуги між Дністром та Південним Бугом, де вони, якщо не були розстріляні, то помирали від хвороб і холоду. Одна з перших акцій масового розстрілу відбулася у Кам'янці-Подільському в серпні 1941 року, де нацисти знищили 23 600 євреїв. Серед жертв були і угорські євреї [1, с. 34].

У процесі захоплення території СРСР гітлерівське керівництво створювало систему управління окупованих територій. Важливими у структурі управління мали бути відділи пропаганди. Нацисти не дивлячись на свою зневагу до місцевого населення були не проти того, щоб використовувати колаборантів для тилових потреб. Серед цивільного населення та полонених активно розповсюджувалась пропаганда антисемітизму та думки про те що скоро СРСР впаде і потрібно співпрацювати з новою владою. Також, серед населення пропагувались ідеї про те, що комуністичний репресивний режим управляється євреями, а отже має бути знищеним.

Як зазначив Н. Л. Волковський, «...у систему пропаганди були включені низові ланки окупаційної адміністрації – старости, бургомістри і інші чини. Гітлерівські пропагандистські матеріали розсилалися по всім установам, районам і волосним управам, сільським старостам, а старости зобов'язані були зачитувати німецькі листівки і газети місцевому населенню» [3, с. 205].

В проведенні політики Голокосту брала участь також так звана «українська допоміжна поліція» (Ukrainische Hilfspolizei), колаборанти яких набирали переважно з радянських військовополонених різних національностей для виконання «чорної роботи». До обов'язків допоміжної поліції входило конвоювання під час перевезення євреїв до місць масових страт, охорона гетто, логістична підтримка айнзатцгруп.

Як вірно зазначає Я. Грицак: «назва допоміжної поліції включала слово «українська», єврейські жертви і ті кому пощастило вижити, пов'язували її діяльність, виключно, з етнічними українцями. Незважаючи на склад груп нацистських колаборантів, серед яких були не тільки етнічні українці, а й росіяни та поляки» [7, с. 97].

Потрібно відзначити, що мотивація колаборантів була різною, від можливості збагатитися чи здобути засоби для виживання, до бажання застосувати досвід роботи «в органах» вже при новій владі.

Іноді шляхом колаборації люди намагались уникнути депортації до Німеччини на примусові роботи. Щонайменше 2,3 мільйона українців стали оstarбайтерами, яких використовували для примусових робіт, вони також потрапляли в табори для військовополонених. Тому політика Голокосту впроваджувалась до самої деокупації українських земель. Всього на території України було вбито: не менше 1,5 мільйони євреїв [4, с. 17].

На жаль сьогодні ми знову бачимо те як рашистський режим знищує населення на теренах України. Ідеологія путінського Рейху спрямована на ненависть до українців і тому світ має об'єднатись та надати повну військову та економічну допомогу Україні в боротьбі з цим нелюдським режимом.

З 24 лютого 2022 року російські окупанти намагаються на території суверенної України використовувати свою пропаганду щодо співпраці населення, шляхом призначення своїх «посадовців» для управління та пропаганди так званого «русского мира».

Так само і сьогодні на окупованих теренах України по схожим причинам з'являються колаборанти, а деякі українці що потрапили під окупацію насильно вивозяться в глиб держави-терориста.

Список використаних джерел:

1. Braham R. «The Politics of Genocide». Wayne State University Press. 2000.
2. Mark Paul. «Neighbours On the Eve of the Holocaust. Polish-Jewish Relations in Soviet-Occupied Eastern Poland» 1939–1941. Chapter: Arrests, Executions and Deportations (PEFINA Press, Toronto). 2018.
3. Волковский Н. Л. История информационных войн. В 2 ч. Ч. 2. 2003.
4. Олександр Лисенко, Олександр Перехрест. Демографічні втрати України у роки Другої світової війни. 2015.
5. Протоколы сионских мудрецов. *Электронная еврейская энциклопедия*. 1992. URL: <https://eleven.co.il/article/13337> (дата звернення – 17.09.22)
6. Хто був відповідальний за впровадження Голокосту та «Остаточного розв'язання єврейського питання»? *Енциклопедія голокосту*. 2022. URL: <https://encyclopedia.ushmm.org/content/uk/article/introduction-to-the-holocaust#--6> (дата звернення – 17.09.22).
7. Ярослав Грицак. Страсті за націоналізмом. «Українці в анти-єврейських акціях у роки Другої світової війни». Стара історія на новий лад. Київ : Критика, 2011.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-269-5-7>

Федчук О. Б.,

*аспірант кафедри історії стародавнього світу та середніх віків
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

КРИМСЬКЕ ХАНСТВО В КОНТЕКСТІ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ФРАНЦІЇ

Кримське ханство мало розгалужену мережу міжнародних відносин з іншими європейськими державами. Особливо плідними були його взаємини з однією з наймогутніших країн Західної Європи – Францією.

Загалом, кримсько-французькі відносини мали спорадичний і сюжетний характер завдяки віддаленості королівства від ханату та відсутності перманентних спільних геополітичних інтересів. Париж будував кон'юнктуру взаємин з Бахчисараям за посередництва Стамбулу або Варшави й довгий час сприймав Кримське ханство крізь призму візії османців або поляків. Щоправда (на відміну від Папської